

Een blanke Javaan mijmerend in Oosterhout

En toen

In deze serie komen mensen uit de Baronie aan het woord met verhalen over vroeger.

door
Paul de Schipper
paul.deschipper@bndestem.nl

Grijzige mistmorgen. Hij kijkt uit het raam van zijn appartement in Oosterhout. Mooi uitzicht, het water, de bocht van het Wilhelminakanaal. Mijmerend, achter de optrekkende nevelvelden breekt in zijn hoofd de zon door boven de rokende vulkaan Merapi, het Indonesische landschap van zijn jeugd. Gebroken jeugd, Jappenkamp. Toch, daar ligt zijn hart. „Wat mij betreft is het leven nu geleefd. Het is goed geweest.“ Over dat leven schreef de nu bijna tachtigjarige Eddie Dirven met Marianne Peters, een boek: *Saya anak Solo*. „Ik ben een kind van Solo.“ Zo voelt hij het: „Mijn leven begint en eindigt in Nederlands-Indië.“

In februari 1933 vertrekt de Bredase militair Johannes Dirven naar Nederlands-Indië, nu Indonesië. Het meisje dat hij ten huwelijk vraagt, wil niet mee. Een vriendin van haar uit Made durft wel. Johanna van den Biggelaar gaat een paar maanden later scheep, met andere bruidjes, met de handschoen getrouwd. In het sultanaat Surakarta, beter bekend als Solo wordt op 11 december 1934 Eddie Dirven geboren. Een huis op palen, een brede veranda, hulp voor de kinderen,

■ Eddie Dirven: „De trauma's van mijn jeugd, de kampen, ze komen op mijn oude dag in alle hevigheid terug. Ik ben een blanke Javaan in hart en nieren, maar ik ben ook een gevangene van mijn herinneringen. Wat mij betreft is mijn leven nu geleefd.“ foto Edwin Wiekens/het fotoburo

voor de was, voor de keuken en een tuinjongen. Zijn vader is vaak weg, op patrouille in de jungle met het Koninklijk Nederlands-Indische Leger. Tussen hem en zijn moeder staat het personeel. „Ik kan me niet herinneren dat ze me ooit omhelsde. Een opvoeding naar Indische gewoonte, afstandelijk en Spartaans. Dat heeft me hoogstwaarschijnlijk doen overleven in de kampen. Als je genegenheid niet kent, mis je het niet. En als je dat niet mist,

is er ook geen dodelijke heimwee.“ Eddie herinnert zich de spannende verhalen die hij hoorde van zijn vader: „Over geketende koppen snellers die de prauwen van de militairen door stroomversnellingen moesten trekken.“ „In 1939 mocht mijn vader met verlof naar Nederland, een land ver weg, onbekende cultuur, onbekende mensen. We verbleven bij mijn grootouders. Ik moest tantes braaf handjes geven. Ik weigerde, allemaal vreemden. Ik was blij toen we teruggingen naar Nederlands-Indië, naar huis.“

Als kind speelt hij weinig met Nederlandse kinderen: „Ik voelde me thuis bij de katjongs, de straatjongens. Ik hoorde bij hen, op blote voeten, niet meer aan het lijf dan een korte broek. Hun taal was mijn taal, het straat-Maleis.“ „Op een dag, in 1941, vertrok mijn vader, de oprukkende Japanners tegemoet. Hij was al zo vaak vertrokken. Dit was anders. Mijn moeder huilde. Drie weken later kwamen de Japanners, kleine mannen met petten op, ze blaften overstaanbare commando's.“ In 1942 belanden Eddie en zijn moeder in een interneringskamp. „Er was weinig van alles. Eigenlijk was er niks. De Jappen sloegen snel en vaak, daar was iedereen bang voor. Er werd gestraft en gemarteld. Ik leerde razendsnel hoe te overleven, hoe je on-

■ 1939. Eddie met moeder (r) op bezoek bij grootmoeder in Made.

■ Eddie Dirven met zijn moeder Johanna van den Biggelaar.

zichtbaar te maken. Als je slim was, hield je je gedeisd, dan ontkwam je aan problemen.“ „Toen ik negen jaar was moest ik naar een jongenskamp. Huilen? Jongetjes van negen jaar huilen niet.“ „Alle dagen in het kamp waren hetzelfde. Soms een uitzondering. Een oudere man was stiekem bezig een radio te maken. Interessant. De Japanners ontdekten het. Ze sleurden hem weg. Op een plek waar iedereen het kon zien kreeg hij een waterlang in de anus geduwd. Hij werd volgepompt met water dat zijn lichaam opblies. Zo kwam hij gruwelijk aan zijn eind. Ik had het uit willen schreeuwen. Deed je dat, dan kon je in de zon gaan staan met een gepunte bamboestok tussen je benen. Tot je bezweek. Niets zien, niets horen, niets zeggen, zo kon je overleven. Japanners waren wreed. Ik zag een keer dat een officier met een samourai-zwaard het hoofd van een soldaat afsloeg. Hij had iets misdaan.“

Augustus 1945. „We hoorden geronk. Er kwam een zilveren vogel.“ Zo begint hij het verhaal over de bevrijding. Met de zinnen

komen de tranen, zijn stem hapt: „Het was zondag, de pastoor hield een kerkdienst, we keken omhoog, een vliegtuig, heel laag. De pastoor vergat zijn dienst. Achter de cockpit was een deur open. Er stond een blanke met ontbloot bovenlijf. Hij zwaaide naar beneden. Dat was onze bevrijding.“ „Na de oorlog“, vertelt hij, „hebben we thuis nooit over de kampjaren en de oorlog gesproken. Zelfbescherming? Het was wat het was en het leven ging verder.“ Eddie Dirven werd ambtenaar en verhuisde later naar de bankwereld. Hij trouwde, kreeg kinderen. Heel veel later trokken zoon Erik en zijn kleinzoon Christiaan de verhalen uit zijn diepe binnenste. Zo is er nu zijn boek.

In de spiegel van zijn leven kijkend, zegt hij: „Oorlog, Jappenkamp, niet mijn keus. Het was mijn lot. Het heeft me gevormd. Ik heb me ermee verzoend. En, ik ben, hoe raar dat misschien ook klinkt, blij dat ik het heb meegeemaakt.“

■ Eddie Dirven, twee jaar oud, als jong soldaatje in zijn geboorteplaats Solo op Java. Nog altijd voelt hij zich een Javaan.

“Mijn heimwee naar Indonesië wil niet zeggen dat ik in Nederland niet goed geleefd heb

Eddie Dirven

Saya Anak Solo, ik ben een kind van Solo: Eddie Dirven en Marjan Peters. Uitgeverij Boekscout.nl. Prijs € 13,90.